

VIII СЕСІЯ ЦВК БССР XI СКЛІКАННЯ

АБ ПРАЕКЦЕ „ПАЛАЖЭННЯ АБ ВЪБАРАХ У ВЪРХОЎНЫ СОВЕТ БЕЛАРУСКОЙ ССР“

Даклад выконваючага абавязкі старшыні ЦВК БССР тав. Н. Я. НАТАЛЕВІЧА

(П Р А Ц Я)

«На падставе артыкула 111 Канстытуцыі Беларускай ССР выбары дэпутатаў з'яўляюцца роўнымі: кожны грамадзянін мае адзін голас; усе грамадзяне ўдзельнічаюць у выбарах на роўных падставах.»

Выбары ў нас на аснове артыкула 118-га Канстытуцыі БССР прадбачаюць на выбарчых акругах. Усе выбарчыя акругі ўтвараюцца па аднаму прынцыпу, в роўным лікам насельніцтва. Кожная выбарчая акруга пасылае аднаго дэпутата.

Праект Палажэння аб выбарах не дасягае таго, каб выбарчыя мого галасаванні ў некалькіх месцах. Артыкулам 11-м Палажэння катэгорычна забараняецца ўключэнне выбарчых больш чым у адзін выбарчы ўчастак.

Такім чынам, у нас выбарчыя акругі роўнамерны, усе галасы роўназначныя.

У капіталістычных-жа краінах, як нам вядома, заводчыні і фабрыканы маюць права выбіраць на месцу свайго жыхарства і, апроч таго, там, дзе разамешчаны іх прадпрыемствы.

Апрача таго, у капіталістычных краінах шырока прымяняецца куля галасую.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Буржуазны пуск заход падкуп, ашуканства. Традыцыя мільёны на падкуп газет, прайтных правдыроў, агітатараў і выбарчыкаў, праводзіцца самая нястрыманая дэмагогія.

Тав. Дзімітраў у прамове 8 снежня 1937 года на перадвыбарным сходзе выбарчыкаў г. Кастрамы паказава, да якіх размероў і ў якой форме праўдзіцца гэтая выбарчая дэмагогія.

Паўтараю, што ў некаторых капіталістычных краінах існуюць усеагульны і нават тайныя выбары.

Але, каб пераадоліць у крывадушнасці выбарчых законаў буржуазных краін, дастаткова паглядзець на класавы склад гэтых дэмакратычных краін.

Вось склад англійскай палаты абшчын выбараў 1935 года: капіталістаў і ранг'е, г. зн. такіх, якія жывуць на непрацоўныя даходы — 306 чалавек, памешчыкаў — 27 чалавек, адвакатаў, чыноўнікаў і асоб вольных прафесій — 74 чалавекі, рабочых і рамеснікаў — 5 чалавек.

Склад французскай палаты дэпутатаў выбараў 1936 года: фабрыкантаў, суднаўладальнікаў і памешчыкаў — 139 чалавек, адвакатаў — 119 чалавек, асоб вольных прафесій — 201 чалавек, рабочых і служачых — 63 чалавекі.

А вось хто прадстаўлен быў у ІV Дзяржаўную Думу былой царскай Расіі ад Беларусі, калі гэтую Думу можна называць парламентам.

Ад былых: Менскай, Магілёўскай і Віцебскай губерняў прадстаўлены: дваран — 14, кулакоў — 6, напоў — 3.

Такое-ж становішча, а то яшчэ і горшае і ў іншых капіталістычных краінах.

Напрыклад, у канстытуцыі фашыскай Польшчы ў артыкуле 2-м пішчаць: «На чале дзяржавы стаіць прэзідэнт рэспублікі. На ім ляжыць адказнасць перад богам і гісторыяю за лёс дзяржавы.»

Але польскія паны, як відаць, пэўна ўразумелі сэнс народнай пагаворкі: «На бога надзейся, а сам не пляшай.»

Таму ў артыкуле 10-м, гаворачы аб тым, што «Дзяржава імкнецца да аб'яднання ўсіх грамадзян на ўзгодненым супрацоўніцтва зеля ўсеагульнага блага», відаць, самі не верачы ў гэта супрацоўніцтва, у гэтым-жа артыкуле запісалі грознае папярэджанне: «у выпадку супраціўлення дзяржава прымяне сродкі прымуся.»

Кожнаму рабочаю і сялянню вразумела, што адказнасць прэзідэнта перад богам, гэта значыць ніякай адказнасці перад народам. Наош і быць не можа, бо ён — прэзідэнт — выражае волю памешчыкаў і капіталістаў, а значыцца і адказвае толькі перад імі.

Склад нашага сацыялістычнага парламента — Вярхоўнага Савета Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік — разна аднародна і аб'яднана ад буржуазных парламентаў.

Па афіцыйных дакладах мандатных камісій, на першай Сесіі Вярхоўнага Савета выбрана: у Совет Саюза — рабочых — 247, сялян — 130, служачых — 169; у Совет Нацыянальнасцей — рабочых — 218, сялян — 200, служачых — 150.

Вярхоўны Совет адностроўвае сапраўдны і непарушны саюз рабочага класа і сялян.

Нацыянальны склад Вярхоўнага Савета — вялікага інтэрнацыянала наша краіны — сведчыць аб перамоце ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі.

У Совете Саюза і ў Совете Нацыянальнасцей прадстаўлены шматлікія народы нашага вялікага многанароднага Саюза — каля 30 розных нацыянальнасцей у Совете Саюза, звыш 30 нацыянальнасцей у Совете Нацыянальнасцей. Гэта сапраўднае сталінскае супрацоўніцтва народаў.

Лейні пісаў: «Ва ўсіх цывілізаваных краінах, нават самыя перадавыя, становіцца жанчын тако, што недарма іх называюць хатнімі рабамі. Ні ў адной капіталістычнай дзяржаве, нават самай свабоднай рэспубліцы, няма такой роўнапраўнасці жанчын.»

Толькі ў нашай краіне перамогага сацыялізма жанчына поўнасоўна роўнапраўна.

Сярод дэпутатаў Савета Саюза — 77 жанчын.

Сярод дэпутатаў Савета Нацыянальнасцей — 110 жанчын.

Результаты выбараў у Вярхоўны Совет Саюза ССР паказваюць, што ў абстаноўцы супрацоўніцтва рабочых, сялян, інтэлігенцыі, аб якім гаворыў таварыш Сталін, народ сапраўды выбараў лепшых прадстаўнікоў, якія поўна адностроўваюць інтарсы ўсіх працоўных і ўсіх нацыянальнасцей. У гэтым вялікая сіла нашай выбарчай сістэмы.

Праект «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет БССР» палкам забяспечвае правядзенне асноўнага палажэння нашай сацыялістычнай выбарчай сістэмы — усеагульных, роўных, прамых выбараў пры тайным галасаванні.

Праект «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет БССР» палкам забяспечвае правядзенне асноўнага палажэння нашай сацыялістычнай выбарчай сістэмы — усеагульных, роўных, прамых выбараў пры тайным галасаванні.

Праект «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет БССР» палкам забяспечвае правядзенне асноўнага палажэння нашай сацыялістычнай выбарчай сістэмы — усеагульных, роўных, прамых выбараў пры тайным галасаванні.

Праект «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет БССР» палкам забяспечвае правядзенне асноўнага палажэння нашай сацыялістычнай выбарчай сістэмы — усеагульных, роўных, прамых выбараў пры тайным галасаванні.

Праект «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет БССР» палкам забяспечвае правядзенне асноўнага палажэння нашай сацыялістычнай выбарчай сістэмы — усеагульных, роўных, прамых выбараў пры тайным галасаванні.

Праект «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет БССР» палкам забяспечвае правядзенне асноўнага палажэння нашай сацыялістычнай выбарчай сістэмы — усеагульных, роўных, прамых выбараў пры тайным галасаванні.

Праект «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет БССР» палкам забяспечвае правядзенне асноўнага палажэння нашай сацыялістычнай выбарчай сістэмы — усеагульных, роўных, прамых выбараў пры тайным галасаванні.

Праект «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет БССР» палкам забяспечвае правядзенне асноўнага палажэння нашай сацыялістычнай выбарчай сістэмы — усеагульных, роўных, прамых выбараў пры тайным галасаванні.

Праект «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет БССР» палкам забяспечвае правядзенне асноўнага палажэння нашай сацыялістычнай выбарчай сістэмы — усеагульных, роўных, прамых выбараў пры тайным галасаванні.

Праект «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет БССР» палкам забяспечвае правядзенне асноўнага палажэння нашай сацыялістычнай выбарчай сістэмы — усеагульных, роўных, прамых выбараў пры тайным галасаванні.

ныя Саветы і ў сельскіх мясцовасцях — сельскія Саветы.

Советы абавязаны ўключыць у спісы выбарчыкаў усіх грамадзян, маючых выбарчае права, пражываючых (пастанова ці часова) на тэрыторыі данага Савета і дасягнуўшых к дню выбараў 18 год (артыкул 8).

У адпаведнасці з Канстытуцыяй БССР не ўносяцца ў спісы выбарчыкаў асобы, пазбаўленыя выбарчых правоў па судовых прыговарах, а таксама асобы, прызнаныя ва ўстаноўленым законам паралку страціўшымі розум (артыкул 9).

Ніхто з выбарчыкаў не можа быць унесены больш чым у адзін спіс выбарчыкаў.

За 30 дзён да выбараў Совет дэпутатаў працоўных павінен вывесці спісы выбарчыкаў для ўсеагульнага агляду або забяспечыць выбарчыкам магчымасць азнамяцца з гэтымі спісамі (артыкул 14).

Выканаўчым Камітэт Савета дэпутатаў працоўных абавязан у трохдзённым тэрміне разгледзець кожную заяву аб няправільнасці ў спісе выбарчыкаў (артыкул 13).

Пры нягодзе з рашэннем Савета заявіць можа падаць скаргу ў народны суд (артыкул 19), які абавязан у трохдзённым тэрміне разгледзець скаргу і аб сваім рашэнні паведамаць яе заявіцеля, так і Совет (артыкул 20).

Так абстаці справа са складаннем спісаў выбарчыкаў.

Наступнае пытанне — аб выбарчых участках.

Артыкулы 25, 26, 28 падрабозна выкладваюць парадак утварэння выбарчых участкаў.

Для прыёму выбарчых бюлетэняў і аб'яднання грамадзян аяцціўленіх іх выбарчага права рабочыя паселіцы, паселішчы і гарады, якія налічваюць больш 2.000 чалавек насельніцтва, падзяляюцца на выбарчыя ўчасткі з разліку — адзін участка на 1.500-2.500 чалавек насельніцтва.

У сельскіх мясцовасцях сельсовет, сяло, вёска, пасёлак, мястэчка з насельніцтвам ад 500 да 2.000 чалавек утвараюць асобныя выбарчыя ўчасткі.

У паселішчах з групе паселічч з насельніцтвам менш 500 чалавек, але не менш 300 чалавек, у тых выпадках, калі адлегласць ад такіх паселічч да цэнтру выбарчага ўчастку перавышае 10 кіламетраў, могуць быць утвораны асобныя выбарчыя ўчасткі.

Прыкладам асаблівых клопатаў аб выбарчыках з'яўляецца артыкул 29 праекта Палажэння, згодна якому ў паселішчах раёнах Палескай вобласці, дзе пераважаюць дробныя паселішчы, дапускаецца арганізацыя выбарчых участкаў з колькасцю не менш 100 чалавек насельніцтва.

Арганізацыя дробных выбарчых участкаў у Палескай вобласці забяспечвае, як само сабой вразумела, магчымасць палогоўна ўсім выбарчыкам Палескай вобласці прыняць удзел у выбарах.

У процілегласць буржуазным канстытуцыям, якія адхіляюць ваеннаслужачых ад удзелу ў выбарах, Палажэнне забяспечвае ўдзел у выбарах усіх байцоў, камандзіраў і падпаратніцка Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі.

Згодна артыкула 31 Палажэння аб выбарах, ваенскія часткі і ваенныя злучэнні складаюць асобныя выбарчыя ўчасткі з колькасцю не менш 50 і не больш 1.500 выбарчыкаў і ўваходзяць у выбарчую акругу па месцу знаходжання часткі ці ваенскага злучэння.

Есць установы, работа якіх не можа быць спынена ў часе выбараў. Каб даць магчымасць рабочым, дзяўчынам і меліцкіму і абсалютнаму персаналу прыняць удзел у выбарах Вярхоўнага Савета, праект прадбачае ўтварэнне асобных выбарчых участкаў пры больніцах, рэабіліяцыйных дамах, санаторыях, дамах інвалідаў з колькасцю выбарчыкаў не менш 50 (артыкул 32).

У тых лачыных установах, дзе асобныя выбарчыя ўчасткі не могуць быць ўтвораны, праектам закона дапускаецца прыём выбарчых бюлетэняў у саміх гэтых установах вылучанымі для гэтага членамі выбарчых камісій. У тых выпадках большыя снабжаюцца асобнымі выбарчымі скринкамі.

Выбарчыя аргргі складаюцца па прынцыпу — 20.000 насельніцтва на акругу. Каб забяспечыць сапраўды народны кантроль за правядзеннем выбараў, ствараюцца выбарчыя камісіі — Цэнтральная Выбарчая Камісія, Акруговая Выбарчая Камісія — у акрузе і Участковая Выбарчая Камісія — на ўчастку.

Выбарчыя камісіі ўтвараюцца з прадстаўнікоў грамадскіх арганізацый і таварыстваў працоўных.

Выбарчым камісіям даручаецца законна правядзенне самых ааказных палажэнняў — рэгістрацыя кандыдатаў, выдана выбарчых бюлетэняў і падлік галасоў.

Нам вядома з вопыту выбараў у Вярхоўны Совет Саюза, што выбарчыя камісіі складаліся з адпаведных прадстаўнікоў Леніна — Сталіна людзей, з лепшых людзей савецкага народа.

Такімі павінны быць выбарчыя камісіі і пры выбарах Вярхоўнага Савета нашай рэспублікі.

Далей, у праекце Палажэння ёсць раздзел, які гаворыць аб паралку выстаўлення кандыдатаў. У артыкуле 47 гэтага праекта сазнава: «Права выстаўлення кандыдатаў у Вярхоўны Совет БССР забяспечваецца за грамадскімі арганізацыямі і таварыствамі працоўных — на падставе артыкула 116 Канстытуцыі БССР: за камуністычнымі партыйнымі арганізацыямі, прафесійна-навальнымі саюзамі, кааператывамі, арганізацыямі моладзі, культурнымі таварыствамі і іншымі арганізацыямі, зарэгістраванымі ва ўстаноўленым законам паралку.»

Далей, у праекце гэтага артыкула гаворыцца: «Права выстаўлення кандыдатаў у Вярхоўны Совет БССР забяспечваецца за грамадскімі арганізацыямі і таварыствамі працоўных — на падставе артыкула 116 Канстытуцыі БССР: за камуністычнымі партыйнымі арганізацыямі, прафесійна-навальнымі саюзамі, кааператывамі, арганізацыямі моладзі, культурнымі таварыствамі і іншымі арганізацыямі, зарэгістраванымі ва ўстаноўленым законам паралку.»

Далей, у праекце гэтага артыкула гаворыцца: «Права выстаўлення кандыдатаў у Вярхоўны Совет БССР забяспечваецца за грамадскімі арганізацыямі і таварыствамі працоўных — на падставе артыкула 116 Канстытуцыі БССР: за камуністычнымі партыйнымі арганізацыямі, прафесійна-навальнымі саюзамі, кааператывамі, арганізацыямі моладзі, культурнымі таварыствамі і іншымі арганізацыямі, зарэгістраванымі ва ўстаноўленым законам паралку.»

Далей, у праекце гэтага артыкула гаворыцца: «Права выстаўлення кандыдатаў у Вярхоўны Совет БССР забяспечваецца за грамадскімі арганізацыямі і таварыствамі працоўных — на падставе артыкула 116 Канстытуцыі БССР: за камуністычнымі партыйнымі арганізацыямі, прафесійна-навальнымі саюзамі, кааператывамі, арганізацыямі моладзі, культурнымі таварыствамі і іншымі арганізацыямі, зарэгістраванымі ва ўстаноўленым законам паралку.»

Далей, у праекце гэтага артыкула гаворыцца: «Права выстаўлення кандыдатаў у Вярхоўны Совет БССР забяспечваецца за грамадскімі арганізацыямі і таварыствамі працоўных — на падставе артыкула 116 Канстытуцыі БССР: за камуністычнымі партыйнымі арганізацыямі, прафесійна-навальнымі саюзамі, кааператывамі, арганізацыямі моладзі, культурнымі таварыствамі і іншымі арганізацыямі, зарэгістраванымі ва ўстаноўленым законам паралку.»

Далей, у праекце гэтага артыкула гаворыцца: «Права выстаўлення кандыдатаў у Вярхоўны Совет БССР забяспечваецца за грамадскімі арганізацыямі і таварыствамі працоўных — на падставе артыкула 116 Канстытуцыі БССР: за камуністычнымі партыйнымі арганізацыямі, прафесійна-навальнымі саюзамі, кааператывамі, арганізацыямі моладзі, культурнымі таварыствамі і іншымі арганізацыямі, зарэгістраванымі ва ўстаноўленым законам паралку.»

гітраванымі ва ўстаноўленым законам паралку.»

Далей, у праекце гэтага артыкула гаворыцца: «Права выстаўлення кандыдатаў аяцціўляюць як рэспубліканскія органы грамадскіх арганізацый і таварыстваў працоўных, так і іх абласныя і раённыя органы, таксама як агульныя сходы рабочых і служачых па прадпрыемствах, чырвонаармейна-на вайсковых частках, а таксама агульныя сходы сялян — па калгасах, рабочых і служачых саюзаў — па саюзах.»

Гэты артыкулы праекта «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет БССР» палкам супадаюць з артыкуламі 56 і 57 «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет ССР».

Гэтымі думам артыкуламі забяспечваецца за грамадскімі арганізацыямі і таварыствамі працоўных, служачых і рабочых рабочых, служачых, чырвонаармейна-на вайсковых частках, а таксама агульныя сходы сялян — па калгасах, рабочых і служачых саюзаў — па саюзах.»

Парадак выстаўлення і рэгістрацыі кандыдатаў, які ўстаноўлен праектам Палажэння аб выбарах, палкам забяспечвае грамадскімі арганізацыямі і таварыствам працоўных аяцціўленіх сваіх правоў, прадстаўленых Сталінскай Канстытуцыяй.

Кожнай арганізацыі, выстаўішай кандыдата, зарэгістраванага ў Акруговай Выбарчай Камісіі, таксама як кожнаму грамадзяніну БССР, забяспечваецца права беспераходнага агітырава за гэтага кандыдата на сходах, у друку і іншымі спосабамі (артыкул 60).

Такім чынам, праект Палажэння гарантуе грамадскімі арганізацыямі і таварыствам працоўных права выстаўлення кандыдатаў. Палажэнне аб выбарах забяспечвае сапраўднае вывучэнне волі свабодных грамадзян нашай вялікай сацыялістычнай радзімы.

Апошнім, вельмі ааказным этапам выбараў з'яўляюцца — галасаванне і вызначэнне рэзультатаў выбараў.

Толькі Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя ў ССР навае пахавала памешчыкаў, капіталістаў, царскіх чыноўнікаў і ўсе эксплуатаатарскія класы. Толькі партыя вяршэю, кіруемая Леніным і Сталінным, упершыню ў гісторыі дала беларускаму народу дзяржаўнасць.

Беларускі народ у мінулым, да рэвалюцыі, гэта быў народ прыгнечаны царствам. Беларускі народ не меў свайго дзяржаўнасці. Па спіне беларускага селяніна гуляў бізун памешчыка і царскіх чыноўнікаў.

Недарма вялікі дзяржаўны праект Некрасаў да беларускаму народу таго часу характарыстыку: «Стыдно робить, закрываться печатоло, Видишь, стоешь измоченный лихорадкой, Высокосильной болью белорусо: Губы бескровные, веки упавшие, Язык на тощих руках. Вечно в воде по колено стоявшие Ноги опухли, колтуны в волосах.»

Характарыстыку, далезную Некрасавым, можна падмацаваць лічбамі і фактамі аб тым, як жыў і мучыўся беларускі народ пад ярмом памешчыка і царскіх катаў.

Вялікі багачыні Беларусі — лясы, землі — належалі не

ПАВЕДАМЛЕННЕ АБ ПАСЯДЖЭННІ ПАЛІТБЮРО ЦК КОМПАРТЫ ФРАНЦЫІ

ПАРЫЖ, 25 лютага. (БЕЛТА). Сяня абдылося паслядзёне Палітбюро ЦК камуністычнай партыі Францыі пад старшынствам тав. Камэна. Палітбюро разглянула пытанні міжнароднага становішча ў сувязі з прававой гітлера і адстаўкай Дэна.

Палітбюро яшчэ раз канстатавала, што фашысцкія дыктатары атрымалі магчымасць праводзіць сваю палітыку гвалту і ваенных правакацый дзякуючы той вайсковай палітыцы, якую праводзіў рад французскіх урадаў.

Так называемая палітыка неўмяшання стварыла ў фашысцкіх дзяржавах

узаўважэнне, што яны могуць сабе ўсё дазволіць без якой-бы там ні было рызыкі для сябе.

Палітбюро ЦК даручыла парламенцкай фракцыі выступіць у час дэбатаў на звычайнай палітыцы, якія адкрыюцца заўтра ў палатне дэпутатаў, і падкрэсліць неабходнасць для Францыі ўзяць на сябе ініцыятыву ў справе агуртывання ўсіх дэмакратычных і міралюбівых краін для таго, каб тады адпор падборшчыкам вайны, а таксама патрабавалі правядзення праграмы на роднага фронту.

НА ФРАНТАХ У ІСПАНІІ

УСХОДНІ (АРАГОНСКІ) ФРОНТ
Паводле паведамлення іспанскага міністэрства абароны, 25 лютага ва ўсіх сектарах усходняга фронту было поўнае зацішша.

ЦЭНТРАЛЬНЫ ФРОНТ

Ва ўзростным гардыку рэспубліканцы ўзарвалі міну пад будынкам сельскагаспадарчай школы. Выбух разбурыў умацаваны фарпост мясцінкі-каў і нанёс ім значныя страты.

Як паведамляе агенства Эспань, на раце Харама (на паўднёвы ўсход ад

Мадрыда) адбылося некалькі баў, якія скончыліся паспяхова для рэспубліканцаў, якія занялі некалькі перадавых пазіцый мясцінкі-каў.

На працягу ночы некалькі соцень салдат мясцінкі-каў перайшло на бок рэспубліканскіх войск.

З Барселона паведамляюць, што 25 лютага шэсць фашысцкіх гідрасамалётаў бамбардыравалі порт Сагунта (на паўночны ўсход ад Валенсіі). Ранены тры чалавекі з экіпажа англійскага судна.

БАМБАРДЫРОўКА МАДРЫДА

ПАРЫЖ, 25 лютага. (БЕЛТА). Агенства Эспань паведамляе, што ўчора каля поўдня над захаднымі раёнамі Мадрыда паказаліся дзве фашысцкія бамбардыроўшчыкі. Сустрэты агнём рэспубліканскіх зенітных батарэй, яны былі вымушаны ўцячы, не скінуўшы ні адной бомбы.

Каля 18 гадзін артылерыя мясцінкі-каў на працягу 30 мінут бамбарды-

равала сталіцу. Некалькі спарадаў упала ў цэнтры горада.

Па апошніх паведамленнях, бамбардыроўка Мадрыда зноў аднавілася каля 22 гадзін 45 мінут. На працягу менш чым 15 мінут на вуліцы сталіцы ўпала звыш 100 спарадаў. Ёсць афары сярэд грамадзянскага насельніцтва. Адназначна агонь рэспубліканскай артылерыі хутка прымусіць батарэй мясцінкі-каў спыніць абстрэл.

ЗАЯВА ШАТАНА

ПАРЫЖ, 25 лютага. (БЕЛТА). Глова французскага ўрада Шатан прыняў прадстаўнікоў партыі, уваходзячых у народны фронт, для абмеркавання п'янага пытанні асноўнай палітыкі. На паведамленнях друку, Шатан заявіў дэлегатам, што Францыя астасця вернай прышчам калектыўнай безапаснасці і старту Лігі нацыі і прадукажа падтрымліваць цёплы кантакт з

Англіяй і з усімі сваімі саюзнікамі. Гаворачы аб англа-італьянскіх перагаворах, Шатан заявіў, што французскі ўрад не адмовіўся б удзельнічаць у іх пры ўмове, што яны «будуць служыць справе міру і што будуць даны ўсе гарантыі, якія могуць аказацца неабходнымі, у асаблівасці ў адносінах іспанскага пытання».

ЗАБАСТОВАЧНЫ РУХ У ПОЛЬШЧЫ

ВАРШАВА, 25 лютага. (БЕЛТА). Характэрнай рысай забастовачага руху ў Польшчы з'яўляецца шырокае распаўсюджванне забастовак, якія суправаджаюцца заняццям бастуючымі тэрыторый фабрык або фабрычных пабудов.

Па даных газеты «Гонец варшаўскі», у адной толькі Лодзі ў мінулым годзе зарэгістравана 170 такога роду забастовак, якія ахапілі 30.355 рабочых.

Аб папулярнасці гэтай формы барацьбы сведчыць забастовка ацэраў

і тэхнічнага персанала варшаўскай оперы. Ужо трэці дзень 400 работнікаў Варшаўскай оперы круглы суткі знаходзіцца ў памышанні тэатра ў знак пратэсту супроць затрымкі зарплат дырэктарскай оперы. Па апошніх паведамленнях, забастовка ў оперы абвастрылася. Бастуючыя акцёры патрабуюць абвясціць галадоўкі. Адначасова саюз тэатральных работнікаў паставіў у выпадку незадавальнення патрабаванняў бастуючых акцёраў оперы — абвясціць адназначную забастовку ва ўсіх варшаўскіх тэатрах.

Праф. І. А. ВЕТОХІН

дырэктар Інстытута эксперыментальнай фізіялогіі Акадэміі навук БССР.

АКАДЭМІК І. П. ПАЎЛАЎ

(Да 2-й гадавіны з дня смерці)

Роўна два гады таму назад раптоўна адшоў ад нас гениальны савецкі вучоны Іван Пятровіч Паўлаў. Ён звыш 60 год займаўся фізіялогіяй жывёл і чалавека і паклаў пачатак двум вялікім гледам у фізіялагічнай навуцы: вучэнню аб страваварэнні і фізіялогіі вылічальных паўшар'яў галаўнога мозга.

Акадэмік Паўлаў быў фізіялагам, перад аўтарытэтам якога, бяспрэчна, пракланілася фізіялагі ўсяго свету. Яго дакладныя даследаванні, яго здольнасць кіраваць маладымі даследчыкамі стварылі яму славу вучонага.

Іван Пятровіч Паўлаў нарадзіўся ў 1849 годзе і пражыў 89 год і 5 месяцаў. Рос і развіццё ён пад уплывам вызваленчых ідэй 60-х гадоў мінулага стагоддзя. Ён быў сучаснікам Чарнышэўскага, Герцена, Пісарава і іншых свабодамыслячых дзеячоў ранейшай прыгоніцкай і буржуазна-памешчыцкай Расіі, у якой жыццёвая эксплуатацыя працоўнага народа спалучалася з пагардай да асобы працоўнага і прававым прыгнётам яго. Вываленчыя ідэі 60-х гадоў паклалі свой пэдагагічны адбітак на ўвесь разумовы склад Івана Пятровіча.

Яшчэ ў бытнасць сваю студэнтам ён напісаў і надрукаваў некалькі фізіялагічных работ. Яго настаўнікі на фізіялогіі былі ў захваленні ад ягоных здольнасцей, ад ягонай стараннасці, ад умення ставіць і вырашаць на вопыце фізіялагічныя пытанні.

У 1883 годзе Іван Пятровіч абараніў дысертацыю на вучоным ступень доктара медыцыны. Два разы Іван Пятровіч быў у маладосці за граніцай і вучыўся ў тагочасных славетных фізіялагаў Карла Людвіга і Гейдэнайна.

З 1884 года Іван Пятровіч пачаў вывучэнне работы стрававальнага тракта і, перш за ўсё, распрацаваў такі метад даследавання, якога не ведала навука да яго, — гэта так званы хірургічны метад вывучэння стрававальнага тракта.

Правілам Івана Пятровіча было вывучаць працэсы страваварэння на жы-

воі жывёлы. Для вопытаў браліся сабакі. Падвоптытым сабакам рабіліся так званыя фістулы. Гэта былі або трубка, устаўляемая ў страўнік, кішчэнік і т. д., або залозістыя адтупы, выведзеныя з поласці вопні. Аперцыі гэтыя хоп і рабіліся на сабаках, але рабіліся па ўсіх правілах чалавечай хірургіі, з прымяненнем асептыкі і антысептыкі, таму што ў сабак адбываецца заражэнне ран і разрываў амаль таксама лёгка, як і ў чалавека.

Вопыт прычынаў толькі тады, калі жывёліна зусім апраніцца ад аперацыі і зробіцца нармальнай. Такім прыёмам Іван Пятровіч атрымліваў чыстоўшы страўніківы сок, які скарыстоўваўся ў медыцыне.

Для даследавання страваварэння Іван Пятровіч прыняў імят маладых сід, навучы іх сваім метадом даследавання і выканаў з ім велізарную работу. Можна сказаць, што пасля даследаванняў Паўлава вучэнне аб страваварэнні аказалася занава перапрацаваным у навуку.

За выдатныя заслугі ў гэтай галіне Івану Пятровічу ў 1904 годзе была прысуджана вышэйшая па таму часу міжнародная ўзнагарода — Нобелеўская прэмія.

З пачатку XX стагоддзя Іван Пятровіч перайшоў на новыя тэмы вывучэння вялікіх паўшар'яў галаўнога мозга металдам умоўных рэфлексаў. Гэты метад вынайздэн быў ім самім, але ідэі аб тым, што ўсе працэсы ўзбуджэння і тармажэння ў кары галаўнога мозга ёсць, перш за ўсё, рэфлексы, Іван Пятровіч атрымаў з работ другога выдатнага рускага фізіялага Івана Міхайлавіча Сечанава. Вучоны Паўлаў ажыццявіў на справе тое, што не мог па таму часу ажыццявіць Сечанаў.

Метад умоўных рэфлексаў заключаецца ў наступным: вывучаючы страваварэнне, Паўлаў заўважыў, што часта ў жывёліны пачынае багата выпяць слюна раней, чым гэтай жывёліне будзе дана страв.

УНУТРЫПАЛІТЫЧНАЯ БАРАЦЬБА ў ЯПОНІІ

ТОКІО, 24 лютага. (БЕЛТА). 24 лютага ў ніжняй палатне японскага парламента пачалося абмеркаванне законапраекта «Аб усеагульнай мабілізацыі краіны».

Законапраект ад імя ўрада быў прапанаван міністрам замежных спраў Хірата.

Выступішы ад партыі Мінсейто (адна з асноўных буржуазных партыі) Сайто заявіў, што законапраект супярэчыць японскай канстытуцыі, у прыватнасці 31 артыкулу (гэты артыкул тратуе абавязкі японскіх грамадзян). Законапраект, прапанаваны ўрадам, заявіў Сайто, накіраван супроць правоў і свабоды грамадзян і павінен быць таму асуджан.

Далей Сайто звярнуў увагу на тое, што законапраект мае многа агульнага з так называемым асноўным законам, выданым фашысцкай партыяй у Германіі, згодна якому германская канстытуцыя падверглася «карэктнай рэзульту» прыняцця законапраекта «Аб усеагульнай мабілізацыі краіны» японскага канстытуцыя «падвергнецца падобнай-жа рэвізіі», або наогул будзе адменена. Агенства Домей Цусін узява, што на пасяджэнні 24 лютага ўра-

дакзав на выступленне Сайто ўзяў слова старшыня панавага бюро кабінета Такі, але гэта выклікала абурэнне ў залі і крыкі з патрабаваннем, каб адказаў даваў член кабінета.

Хірата тады заявіў, што адказаваць на выступленне будзе дырэктар законадаўчага бюро. Гэта, аднак, не супакоіла палату. Старшыня вымушан быў спыніць пасяджэнне. Калі пасяджэнне аднавілася, з адказам на запытанне Сайто выступіў міністр юстыцыі Сіно, які заявіў: «У рэзультате даследавання ўрад прышоў да пераважнага вываду, што законапраект аб усеагульнай мабілізацыі краіны не супярэчыць канстытуцыі».

Палата палічыла адваз міністра «няясным і ўхілістым». Выступішы зноў Сайто патрабаваў яснага адказу на пастаўленыя пытанні. Аднак міністр юстыцыі ўхіліўся ад пэўнага адказу і паўтарыў раней сказанае.

Агенства Домей Цусін далей паведамляе, што адразу-ж пасля сканчэння пасяджэння ніжняй палаты, кабінет сабраўся на нараду для абмеркавання мер, у сувязі з становішчам, стварыўшымся ў парламенце пасля ўваення дзейнасць, даючы да 15 самастойных канцэртаў у год. На другім Усеасяоз-

ЛІЗА ГІЛЕЛЬС

ДА ЯЕ КАНЦЭРТАУ У МЕНСКУ

Бліскучыя перамогі нашай таленавітай музыкальна-выканаўскай маладзёлі на міжнародных конкурсах — яркае сведчанне велізарнага росту нашай савецкай музыкальнай культуры.

Сярод савецкіх маладых скрыпачоў — лаўрэатаў міжнародных конкурсаў — Ліза Гілеельс належыць адно з першых месцаў.

Вось асноўныя вехі творчага шляху Лізы Гілеельс. Ліза нарадзілася ў 1919 годзе ў Одэсе. З шасці год пачала вучыцца музыцы. Праз некалькі месяцаў занятаму, паказаўшы вялікія здольнасці вучаніцы, Ліза была прынята на курсы пры Одэскім музыкальна-драматычным інстытуце і ў 1930 годзе залічана ў клас праф. П. С. Сталыскага. У тым-жа годзе пасля ўсеукраінскага конкурсу скрыпачоў Ліза была назначана спецыяльнай стэндэнткай. У дні першага Усеасяознага конкурсу музыкальна-выканаўчага ў ліку высока адзначаных дзяцей Л. Гілеельс была паказана журна конарс і прэміравана Советам Народных Камісарыяў Саюза ССР. У 1932 годзе Ліза пачала канцэртную дзейнасць, даючы да 15 самастойных канцэртаў у год. На другім Усеасяоз-

ным конкурсе музыкантаў-выканаў Ліза атрымала другую прэмію.

У 1936 годзе Гілеельс, скончыў Одэскую кансерваторыю, паступіла Маскоўскую дзяржаўную кансерваторыю ў клас праф. А. І. Ямпольскага пад кіраўніцтвам якога займаецца сучасным момант. Ліза Гілеельс — ВЛКСМ. На міжнародным конкурсе скрыпачоў імя Іааі ў Бруселі, у я удзельнічала 58 скрыпачоў, прадставіўшы сабой 17 краін, Ліза заваявала перамогу. Пасля конкурсу Ліза выступала з вялікім поспехам у Італіі, Парыжы, Лондане, Вене, Берліне і Лодзі. За выключна поспехі ў галіне музыкальнага мастацтва Ліза ўзнагароджана ордэнам «Заслуг».

Адрэвізаваныя рысы Лізы, як спявачкі, — праніклівасць, цешлата, ментальнасць выканання. Ліза — тыповая, найбольш прадстаўніца новага, маладога, сакага стылю музыкальнага выканання. Здаровае, моцнае, вострае адчунае тага адчування — вось творчы ЛІЗА ГІЛЕЛЬС. А. ДЭМБО

БЕЛАРУСКАЕ НАВУКОВА-МЕДЫЦЫНСКАЕ ТАВАРЫСТВА

Згодна рашэння Вучонага савета пры Наркамале аховы здароўя БССР, у Менску да 1 красавіка арганізавана рэспубліканскае Навукова-медыцнскае таварыства з секцыямі — хірургіі, тэрапіі, вочных, вушных, лідзачых і нервовых хвароб, санітарны і гігіены і інш. Распаўсюдзена статут таварыства.

ЗБОРНИК РЭВОЛЮЦЫЙНЫХ І НАРОДНЫХ ПЕСЕНЬ

Вываў у друку і паступіў у продаж беларускіх рэвалюцыйных і народных песень. У зборнік увайшло 100 песень беларускіх савецкіх камтараў, у тым ліку перакладзеныя на язык урыўкі з Письма беларускага да вялікаму Сталіну, 12 песень аб Чырвой Арміі і інш.

САМАЛЁТЫ АГІТЭСКАДРЫЛЛІ ІМЯ МАКСІМА ГОРКАГА ў БССР

Па запрашэнню Наркамасветы БССР, у Менск прыляцеў самалёт агітэскадрыллі імя Максіма Горкага. Гэтымі днямі прылятае другі самалёт. На працягу сакавіка агітэскадрада ў складзе навуковых работнікаў Інстытута школь-

най педагогікі і работнікаў Наркамасветы наведвае на самалётах 30 раёнскіх імяў. Агітэскадрада азначае вучэбна-выхаванчэй работай у школах наладзіць рад дакладаў і лекцыяў.

НАВУКОВЫЯ ДАКЛАДЫ ДЛЯ БАЙЦОУ І КАМАНДІРАЎ

У адказу XX галавіны Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскога Флота работнікі Акадэміі навук БССР і іншых навуковых устаноў прачталі ў частці, якой камандзе маёр тав. Амоней, 6 лекцыяў і дакладаў. Тэмы лекцыяў — канал «Масква—Волга», «Аб Мічурніне», «Падходзіць і гісторыя развіцця зямлі», «Целеўзненне», «Максім Горкі і Чырвоная Армія» і інш. Лекцыі былі праслуханы чырвонаармейцамі і камандзірамі з вялікай увагай.

Л. КАВАЛЕНКА.

ЭЛЕКТРАСТАНЦЫЯ ў МЯСТЭЧКУ ШАМАВА

У мястэчку Шамава, Могілаўскага раёна, пущана ў эксплуатацыю электрастанцыя мясцовага значэння. Станцыя электрыфікуе калгасы. У ягоўных наўтоўдзіліц у эксплуатацыю новае калі гідраэлектрастанцыя на раце Проня, вускага раёна.

АСВАЕННЕ ВЫТВОРЧАСЦІ НОВЫХ СЕЛЬСНАГАСПАДАРЧЫХ МАШЫН

ГОМЕЛЬ. (Кар. «Звязда»). У гэтым годзе Гомельшан асваівае вытворчасць роду новых сельскагаспадарчых машын. Прыступлена ўжо да выпуску конна-кашнынных сееяка. Селекта будзе выпушчана 1000 штук.

Завод рыхтуецца да асваення ко прывадоў двух новых марак: «ХСМБ-2». У гэтым годзе будзе выпушчана 4.000 такіх прывадоў. Асвоена вытворчасць мільна-трапных машын «МТ» новай канструкцыі пускаяца 50 штук.

НОВЫ АТРАД СПЕЦЫЯЛІСТАУ

У Віцебскім політэхнікуме зачытаў курс вучобы 39 тэхніку-механікаў, 17 тэхніку-электрыкаў і 20 цешлацтэхнікаў. Выпускнікі накіроўваюцца для работы на прадпрыемствы лёткай і мясцовай прамысловасці БССР.

СЕНІЯ Р ТЭАТРАХ І КІНО

ВЕЛІЗЯРКІ-ДРАМТЭАТР (абан. № 1) Пенавойнага старога. «ЧЫРВОНАЯ ЗОР Дзяццельна мярша. «ПРОБЛЕМАРЫ» — ліна на аэры. «ІНТЭРАПІЯТА» — ліна аб перах-тэхнічна. «ОПТАТАК» — Сяер. Дзіцячы КІНОТЭАТР — Мы з штата. Кіноаэрт «НАВІНЫ ДНІ» — 1) іліны № 6 і 7 Савозаўхронікі 2) 60 д. год.

ЗВЕРСТВЫ ЯПОНСКОЙ ВАЕНШЧЫНЫ

ХАНЬКОУ, 25 лютага. (БЕЛТА). Японскія войскі зверака распраўляюцца з мірным насельніцтвам у захопленых імі раёнах правінцы Аньхуэй. 21 лютага ўдоўж ракі Хуайхэ было поўнашю спалена больш 10 вёсак. Усё насельніцтва, не паспееўшы ўцячы, перабіта японскімі салдатамі. Больш

тысячы чалавек падверглася дзікай расправе.

На мінулым тыдні ў Нанкіне было расстрэлена больш 500 кітайскіх салдат, узятых у палон у снежні. Палонныя былі выстраены каля будынка міністэрства юстыцыі ў цэнтры горада і расстрэлены з кулямётаў. (БЕЛТА).

ПАДРАБЯЗНАСЦІ НАЛЁТУ КІТАЙСКАІ АВІАЦЫІ НА ФАРМОЗУ

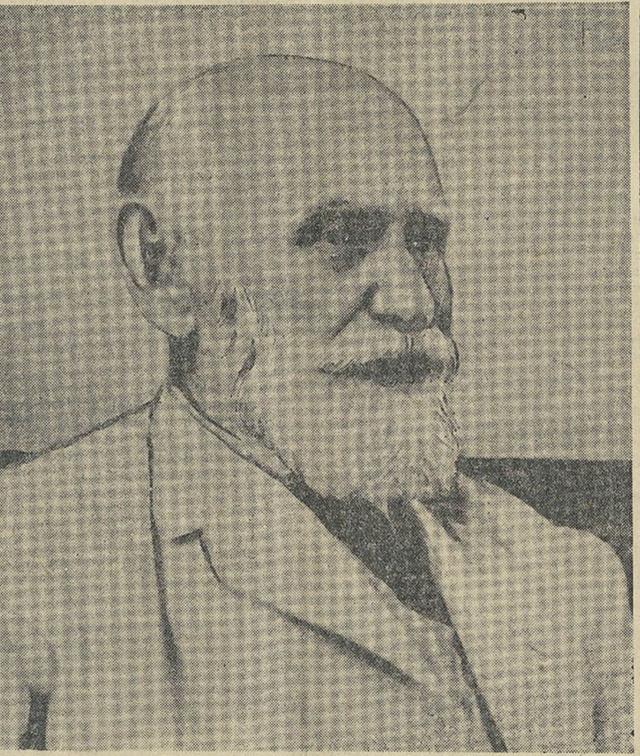
ХАНЬКОУ, 24 лютага. (ТАСС). У час зробленага кітайскай авіяцыяй 23 лютага налёту на Фармозу (востраў у Паўднёва-Кітайскім моры) на аэрадроме ў Тайхоу, які з'яўляецца галаўной базай японскай авіяцыі на Фармозе, было знішчана 36 самалётаў. Клубы густога дыму з'явіліся адразу-ж пасля выбуху бомб, скінутых на аэрадром. Лічачы, што загарэўся склад гаручага. Пасля бамбардыроўкі кітайскія самалёты з поспехам вярнуліся на свае базы. Японская прапінветраваная абарона аказалася бяспільнай, бо кітайскія самалёты ляцелі на вялікай вышыні.

сёй газеты змяшчаюць паведамленні аб налёце кітайскай авіяцыі на Фармозу. У паведамленнях указваецца, што галаўны горад вострава Фармозы — Тайхоу падвергся двухразовай бамбардыроўцы. У рэзультате бамбардыроўкі забіта і разрана 37 чалавек.

Газета «Джанан адвертайзер» падкрэслівае, што «гэта першы ў гісторыі Японіі выпадак бамбардыроўкі японскай тэрыторыі кітайцамі».

ЛОНДАН, 24 лютага. (ТАСС). Шанхайскі карэспандэнт газеты «Таймс» указвае, што налёт кітайскай авіяцыі на Фармозу сведчыць аб значным развіцці кітайскіх паветраных сіл.

ТОКІО, 24 лютага. (ТАСС). Усе япон-

27 лютага стаўляецца 2 годны з дня смерці выдатнага фізіялага, стваральніка тэорыі ўмоўных рэфлексаў, акадэміка Івана Пятровіча Паўлава. На здымку: акадэмік І. П. Паўлаў (1849—1936).

Акадэмік Паўлаў для вывучэння гэтай з'явы зрабіў спецыяльны вопыт на сабаку са слоннай фістулай. Ён карміў сабаку звычайнай стравой, але перад кожнай ядой надаваў які-небудзь сігнал, які, наогул кажучы, не меў ніякіх адносін да стравы і ежы. Напрыклад, кожны раз перад ежай сабака чуўся званок і хутка пасля званка або нават у той-жа час, калі звініць званок, давалася сабаку талерка смачнай стравы. Праз некалькі такіх спалучэнняў званка і ежы ў галаве сабакі, дакладнай у кары яго галаўнога мозга, атрымлівалася моцная сувязь паміж раздражальнікам — званком і ежай.

У гэты з'яву Іван Пятровіч глыбока ўдумаўся, старанна вывучыў яе, бо ў такім вопыце ўсё ясна: тут ёсць раздражальнік і ёсць адказ на гэты раздражальнік пры пасрэдніцтве цэнтральнай нервовай сістэмы. І тое і другое строга ўлічвалася эксперыментатарам.

Гэты шлях вывучэння працэсаў у кары галаўнога мозга ёсць шлях чыста матэрыялістычнага. І апошняй, самай вяртальнай, якая караніцца ў галаўным мозгу, можа быць разгадана гэтым шляхам. Так сьвярдзаў акадэмік Паўлаў.

Метадом умоўных рэфлексаў Паўлаў вывучыў, пры дапамозе сваіх памілікіх супрадоўнікаў, м'яства з'яў у кары галаўнога мозга сабак. Ён зраўмеў, што калі ўмоўны раздражальні-

не падмацоўваць ежай, то гэты раздражальнік робіцца несапраўдным, або нават выклікае тармажэнне. Ён зраўмеў, што тармажэнне або прыгнечанне ў кары галаўнога мозга можа распаўсюджвацца і ахапіць усе кары, галаўнога мозга — і тады наступіла сон у жывёліны, а калі тармажэнне распаўсюдзіцца толькі на частку кары галаўнога мозга, то атрымаецца стан гіпноза.

І сон, і гіпноз у сабак Паўлаў атрымаў на даследае. Паўлаў з супрадоўнікамі зраўмеў таксама, што калі да сабаку непасрэльнае заданне, то ў яго таксама наступіць стан тармажэння. Часам атрымліваецца даволі працяглае тармажэнне, якое наступае раптоўна.

Гэта было ў іх лабараторных сабак выклікана катастрофай навадненні ў 1924 годзе. Тады значная частка сабак загінула, а ў астатніх сабак зніклі ўсе ўмоўныя рэфлексы.

Аказалася, што гэтыя ўмоўныя рэфлексы атармазіліся на 6 тыдзін, прычым на працягу ўсяго гэтага тэрміну сабакі ўстаў сябе ненармальна. Толькі пасля гэтага тэрміну пачалі аднаўляцца ўсе ранейшыя выправажаныя ўмоўныя рэфлексы, і разам з тым сабакі пачалі выдараўляцца.

Гэта працяглае тармажэнне ў кары галаўнога мозга ў сабак і ненармальныя павадзіны іх далі поवाद акадэміку Паўлаву запалозрыць і ў людзей псі-

хічна хворых або пшыафранікаў парушэнне ў кары іх галаўнога мозга працаваў узбуджэння і тармажэння.

Апошнія годны свайго пладатворнага жыцця Паўлаў прысвяціў вывучэнню ў мазгу хворых людзей ненармальнасцей, якія звязаны з парушэннем судносін узбуджэння і тармажэння. І ў гэтай галіне Паўлаў справіўся зрабіць здзіўляюча многа. Можна сказаць, што па яго пачыну амаль усе аддзелы псіхіятрыі ахоплены цяпер вывучэннем на металду ўмоўных рэфлексаў.

Акадэмікам Паўлавым рэкамендаваны таксама правільныя метады лічэння псіхічна хворых людзей, якія знаходзіцца ў стане тармажэння або ў стане ўзбуджэння.

Так Паўлаў звязваў тэорыю і практыку, і ў гэтых адносінах Паў